אלא למאן דאמר ממלאכה חולה בת מלאכה היא אלא מתשמיש כולי עלמא לא פליגי דהויא מורדת כי פליגי ממלאכה מר סבר [א] ממלאכה לא הויא מורדת ומר סבר ממלאכה נמי הויא מורדת: גופא המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה שבעה דינרים בשבת רבי יהודה אומר שבעה טרפעיקין [ב] רבותינו חזרו ונמנו [ג] שיהו מכריזין עליה ארבע שבתות זו אחר זו ושולחין לה ב"ד הוי יודעת שאפי' כתובתיך מאה מנה הפסדת אחת לי ארוסה ונשואה אפילו נדה אפי' חולה ואפי' שומרת יבם אמר ליה ר' חייא בר יוסף לשמואל נדה בת תשמיש היא אמר ליה אינו דומה [ד] מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו אמר רמי בר חמא [ה] אין מכריזין עליה אלא בבתי כנסיות ובבתי מדרשות אמר רבא דיקא נמי דקתני ארבע שבתות זו אחר זו ש"מ אמר רמי בר חמא [ו] פעמים שולחין לה מבית דין אחת קודם הכרזה ואחת לאחר הכרזה דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו אמר רבא [ז] האי בורכא אמר ליה רב נחמן בר יצחק מאי בורכתיה אנא אמריתה ניהליה ומשמיה דגברא רבה אמריתה ניהליה ומנו רבי יוסי בר' חנינא ואיהו כמאן סבר כי הא דאתמר רבא אמר רב ששת [ח] הלכה נמלכין בה רב הונא בר יהודה אמר רב ששת הלכה אין נמלכין בה היכי דמיא מורדת אמר אמימר [ט] דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה [י] אבל אמרה מאיס עלי לא כייפינן לה מר זוטרא אמר כייפינן לה הוה עובדא ואכפה מר זוטרא ונפק מיניה רבי חנינא מסורא ולא היא התם סייעתא דשמיא הוה [כ] כלתיה דרב זביד אימרדא הוה תפיסא חד שירא יתיב אמימר ומר זוטרא ורב אשי ויתיב רב גמדא גבייהו יתבי וקאמרי מורדה הפסידה בלאותיה קיימין אמר להו רב גמדא משום דרב זביד גברא רבה מחניפיתו ליה והאמר רב כהנא מיבעיא בעי רבא ולא פשיט איכא דאמרי יתבי וקאמרי [ל] מורדה לא הפסידה בלאותיה קיימין אמר להו רב גמדא

משום

אלא מתשמיש דכולי עלמא לא פליגי דהויא מורדת. והך מתניתא במורדת מתשמיש: **חזרו ונמנו.** שלא ישהו אותה לפחות מעט מעט אלא יפסידוה כל כתובתה לאחר ארבע שבתות של הכרזה: **דיקא נמי דקתני ארבע שבתות.** ימים שאינם של מלאכה והכל מצוין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות: **בורכא.** דבר שאינו הגון: **ואיהו כמאן סבר.** רבא דאמר בורכא היא כמאן סבר: **נמלכין בה.** משהין את גיטה ומחזירין עליה שתחזור בה ובתוך כך פוחתין מכתובתה שבעה דינרין בשבת: **היכי דמיא מורדת.** דכופין אותה דמשהין גיטה ופוחתין כתובתה: **דאמרה בעינא ליה כו'.** שיש לכופה על ידי פחיתת כתובתה: **אבל אמרה מאיס עלי.** לא הוא ולא כתובתו בעינא: **לא כייפינן לה.** להשהותה אלא נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה: **כלתיה דרב זביד אימרידא.** ואמרה מאיס עלי: **הוה תפיסא חדא שירא.** מעיל אחד שהכניסה לו בכתובה: **הפסידה בלאותיה קיימין.** אפילו בגדיה שהכניסה לו בנדונייתה ושמאום עליו בכתובתה ועדיין הבלאות קיימין תפסיד אותם: **מיבעיא בעי.** אם הפסידה בלאותיה אם לאו:

משום

אלא למאן דאמר מתשמיש נדה בת תשמיש היא. וא"ת למאן דאמר ממלאכה מאי אפילו דקתני ואפי' נדה ויש לומר דהוי רבותא משום דסתם נדות מוזות קצת אי נמי דאינה בת מלאכה כמו שאר נשים דאינה מוזגת לו הכוס כו': **אינו** דומה מי שיש לו פת בסלו כו'. ולעיל דגמר מדיר מנדה משום דמדיר הוי טפי פת בסלו ממורד שמא ימצא פתח לנדרו תדע דבמורד מוסיפין אבל לא במדיר: **דיקא** נמי דקתני ד' שבתות. דליכא למימר שמכריזין ד' שבתות בכל יום דבהדיא תני בתוספ' דפעם אחת בשבת מכריזין: **ואינהו** כמאן סברוה. רש"י גריס ואיהו כמאן סבר פירוש רבא דאמר בורכא ור"ל דלרבא אין הלכה כרבותינו אלא כמתני' דפוחתין לה עד כלות כתובתה ונמלכין בה היינו נמי דפוחתין ולא תפסיד מיד אחר ארבע שבתות ור"ת מפרש דרמי בר חמא בא להוסיף על דברי רבותינו אע"ג דלא קתני דשולחין לה אלא אחר הכרזה קאמר רמי בר חמא דה"נ היו אומרים דשולחין לה נמי קודם הכרזה דרש רב נחמן בר רב חסדא הלכה כרבותינו כלומר ממש כדבריהם דלא קתני שליחות של קודם הכרזה ופליג ארמי בר חמא אמר רבא האי בורכא אלא הלכה כרמי בר חמא דפעמים שולחין לה וגרסינן איהו כמאן סברוה וכן כתוב בספרים ישנים ובה"ג ולא קאי ארב נחמן בר יצחק (א) ור"נ בר רב חסדא דאינהו סברי כרבי יוסי ברבי חנינא שהיה גדול הרבה מרב ששת אלא ארמי בר חמא ורבא קאי הלכה נמלכין בה פירוש קודם הכרזה והלכה אין נמלכין בה נמי היינו קודם הכרזה אבל אחר הכרזה מודה כדתניא בהדיא בדברי רבותנו וכן משמע מתוך פר"ת דפסק דאע"ג דאמר ר"נ בר רב חסדא הלכה כדברי רבותינו הלכה כרבא דאמר משמיה דרב ששת הלכה נמלכין בה דהא רמי בר חמא דאמר פעמים שולחין לה מסייע ליה ומיהו מסקנא דשמעתין דמשהינן לה תריסר ירחי שתא אגיטא ולית לה מזוני אמורדת דהכא קאי ולא אאומרת מאיס עלי כמו שמפרש ר"ת דהא כיון ששניהם מפלים בגירושין כמו שנפרש למה נשהא אותה מלהתגרש אלא אמורדת דהכא קאי ומצא רבינו יהודה בכתב רב שרירא שתקנו בימיו לתת גט לאשה לאלתר דלא כשמעתין דכלתיה דרב זביד וכתב נמי רבינו יהודה דרבנן סבוראי תקנו למישקל מינה מאי דתפיסא ומייתי לה גיטא לאלתר: **אבל** אמרה מאיס עלי לא כייפינן לה. פי' בקונטרס לא כייפינן לה לעמוד תחתיו אלא יתן גט ויוצאה בלא כתובה *וי"מ דכופין אותו להוציא ואין נראה לר"ת דניחוש שמא עיניה נתנה באחר כי ההיא דתנן בפרק בתרא דנדרים (דף צ:) גבי שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה ויש לדחות דהתם נוטלות כתובה דוקא איכא למיחש שמא עיניה נתנה באחר אבל הכא דיוצאה בלא כתובה לא ולהכי נמי לא קתני לה עם אותן שכופין להוציא דהתם נותן כתובה וכן בפרק המגרש (גיטין דף פח:) דתנן גט מעושה ביד עובדי כוכבים פסול שלא תהא אשה תולה עצמה ביד עובד כוכבים ומפקעת עצמה מבעלה אין להקשות אם באומרת מאיס עלי כופין אותו להוציא א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם הא יכולה להפקיע עצמה מבעלה בטענת מאיס עלי דהא במאיס עלי אין לה כתובה ולא תפקיע עצמה להפסיד כתובתה ועוד הקשה ר"ת דבריש הנזקין (שם דף מט:) אמר וכ"ת כי נפקא איהי נתקנו ליה כתובה מינה ת"ש האיש אינו מוציא אלא לרצונו ואמאי לא כופין במאיס עלי להוציא א"כ נתקנו ליה כתובה מינה ומיהו יש לדחות דלא מצי למימר מאיס עלי אלא היכא דיש רגלים לדבר שהבעל אינו מתקבל לה ובשביל אותן נשים לא רצו לתקן כתובה לאיש כיון דלא שייך לתקן ברוב נשים ויהודית דביתהו דרבי חייא דהויא לה צער לידה דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף יב:) דאמרה אמרה לי אם דאביה קיבל בה קדושין כי זוטרא לא כלתה לומר מאיס עלי ועוד לפי מה דפרישית אתי שפיר וזה נמי אין להקשות במתני' לר' יוסי אמאי פוחת לה מירושה שנפלה לה תטעון מאיס עלי דקודם כלות הכתובה אינה טוענת כרצון מאיס עלי כי היא בטוחה שלא יכלה להמתין ולהיות מעוגן עד כלות הכתובה דכל זמן דאגידא ביה (ב) לא יהבינן ליה אחריתא ויגרשנה ויתן לה כתובה אבל אחר שכבר הפסידה כל הכתובה לא תטעון דהא כיון דהמתינה ולא טענה עד שפיחתו כל כתובתה דברים ניכרים דלאיערומי קא מערמא ועוד קשה משלהי נדרים (דף צא:) מההוא נואף דהוה מיהדק בביתא הוא ואינתתא אתא מריה דביתא פרטיה נואף להוצא ועבק אמר רבא איתתא שריא דאם איתא דעבד איסורא אירכוסי הוה מירכס משמע דאי הוה מירכס הוה אסירא א"כ לכאורה נראה דבאומרת טמאה אני לך איירי דאי לאו הכי אמאי הוות מיתסרא הא אין אשה נאסרת על בעלה עד שיראו כדרך המנאפים וכיון דבאומרת טמאה אני לך מיירי א"כ רוצה להפסיד כתובתה דהא מסתמא כרצון הוה דכביתה היה ועוד דלא נוחא אפילו הכי כי לא מירכס שריא דאית לן למימר דעיניה נתנה באחר כיון דלא מירכס ואמאי תהא נאמנת כמגו דאי בעיא אמרה מאיס עלי וי"ל דלעולם לא מיירי באומרת טמאה אני לך ואיתתא שריא דקאמר היינו לבועל אם גירשה הבעל או מת אבל אי הוה מירכס הוה אסירא לבועל כדאמרינן בפ' שני דיבמות (דף כד: ושם) הואיל ומכוער הדבר תלא ומפרש ר"ת דתלא מרוכל וכן נראה דבאומרת טמאה אני לך אין נראה כלל להתירה מטעם דאירכוסי הוה מירכס כיון דשויה נפשה חתיכה דאיסורא וכ"ש לפי השאלתות (ג) דמפרש דהיכא דאיכא עדים בדבר מכוער תלא אף מן הבעל דאתי שפיר ואין להקשות משם כלל ועוד י"ל דהתם איירי כגון שבתחלה כששאלוה שתקה ולאחר שעה אמרה דאינה טמאה ונותנת טעם על שתיקותה ועוד מקשה רבינו תם דבכל השמועה אינו מזכיר כפיית הבעל אלא כפיית האשה

ונראה

עין משפט נר מצוה

קן א מיי' פכ"א מהלכות אישות הלכה י סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סימן פ סעיף טו:

קא ב ג ד ה ו ז ח מיי' פי"ד שם הלכה ט י יא יג סמג שם טוש"ע שם סי' עז סעיף ב וסעיף ג:

◆

תוספות רי"ד

או ישלים עמה או יוציא ויתן כתובה בוראי שהדין עמה ומיהו בתוך ימי מרדו היא מרוחת ג' דינרים בכל שבת. מורדת ממאי ר"ה אמר מתשמיש ר"י אומר ממלאכה מתשמיש כו"ע לא פליגי דהויא מורדת כי פליגי ממלאכה מר סבר מתשמיש אין ממלאכה לא ומר סבר אפי' ממלאכה. פי' ר"ה לטעמיה דאמר לעיל יכולה אשה שי"ל א"נ וא"ע הלכך ממלאכה לא הויא מורדת אלא מתשמיש ור"י ב"ח ל"ל דר"ה וקסבר אין האשה י"ל לבעלה א"נ וא"ע ואי אמרה הוי מורדת א"נ דכו"ע יכולה אשה לומר לבעלה א"נ וכו' מיהו דוקא במעשה ידיה המפורשין במשנה דתנן וכמה היא עושה לו משקל ה' סלעים וכו' שתחת מע"י תקנו המזונות אבל שאר מלאכות המפורשות במשנה כגון טוחנת ואופה וכו' א"י להפטר מהן הלכך אם מרדה שלא לעשותן הוי מורדת ופסקי' רבואתא הלכה כר"ה (והרב אומר דלר"ה לא הוה מורדת לעולם אלא מתשמיש לבדו שהוא עיקר האישות) תנן המורד על אשתו וכו' בשלמא למ"ד מתשמיש שפיר דכי היכי דאיהי משעבדא ליה לדידיה איהו נמי משועבד לה לדידה אלא למאן דאמר ממלאכה מלאכה מי משעבד לה אין באומר איני זן ואיני מפרנס פי' והמזונות הן תחת המלאכה והא"ר האומר איני זן ואיני מפרנס יוציא ויתן כתובה פי' והיכי תנן מוסיפין לה ג' דינרים ותו לא ומהדר ולאו לאימלוכי ביה בעי פי' ואע"ג דא"ר יוציא ויתן כתובה [אינו] מיד אלא נמלכים בו ומתרים בו שאם לא יתרצה חייב להוציא וליתן כתובה ומאי דתנן מוסיפין לה על כתובתה באותן הימים שנמלכים לפתותו שאע"פ שנתפייס נותן לה בכל שבת ג' דינר כל הימים שעמד במרדו ומכאן מוכח שאם טוענת האשה ואומרת א"א בתוס' זה או תתרצה ותשלים עמי או תן לי גיטי וכתובתי שהדין עמה כדכתיב לעיל. אבל אם הבעל אומר לאשה כשהיא מורדת א"א לעמוד בתוספת שא"א לעמוד בלא אשה או תתרצה עמי או צאי בלא כתובה אין שומעין לו שאין דומה האיש לאשה שיגון האשה גדול משל האיש שהאשה אסורה לכל אבל האיש אפשר לו באשה אחרת לפיכך אין דינן שוה ואין לו אלא הפחת שפוחת לה בכל שבת א"נ טעמא דמילתא מפני שהמורדת היא מפסדת את דינה והבעל מרויח מה שלא היה ראוי לו אבל המורד אינו מפסיד משלו כלום והאשה אינה מרווחת כלום אלא שלא נתנה כתובה לגבות מחיים כ"ז שעומד עמה לשלום (אבל) [ולכן] אם הוא בוגד בה דין הוא להוציא וליתן כתובה מיד אם האשה תובעתו ואם ברח ואינו שומע לדברי חכמים מוסיפים לה ג' דינרים בשבת וכשכופין אותו נותן לה כל כתובתה וכל הדינרים שהוסיפו לה וכל אלה המעגנין נשותיהן חייבים הם לתת ג' דינרים בשבת תוספ' על כתובתה והדינרים הללו הן כסף צורי מדתני ר"י ג' טרעפיקין ואמרינן בגמרא מאי טרעפיקין אר"ש איסתרא וכמה איסתרא פלגי זוזי וחצי זוז צורי הוא סלע מדינה [א] שהוא שוה ח' ואמרינן נמי התם תנ"ה ר"י אומר ג' טרעפיקין שהן ט' מעות מעה וחצי בכל יום אלמא דינר צורי הוא שיש לו ו' מעה כסף: ת"ר המורדת על בעלה פוחתין לה מכתובתה ז' דינרים בשבת ר"י אומר טרעפיקין ורבותינו חזרו ונמנו שיהא מכריזין עליה ד' שבתות זו אחר זו ושולחים לה שליח מב"ד שאפילו כתובתך מאה מנה הפסדתה פי' מכריזים עליה בבה"כ ובהמ"ד אולי תיבוש ותיכלם ותחזור בה וגם שישמעו קרובים וידברו על לבה

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ה ע"ש], ב) [לעיל סב: וש"נ], ג) [שבועות יב: חולין פח: ובחולין פרש"י שהוא מלשון בור וכ"כ בערוך ערך ברך ה' כלומר דבר בורות הוא וביד הוא מי שאומר דבר זה וע' פירוש רש"י בשבועות יב: בענין אחר], ד) מורי הרב ר' אביגדור ז"ל כתב דבמורדת האומרת בעינא ליה ומצערנא ליה דפוחתין לה ז' דינרין עד כלות כתובתה כמתני' ובמאיס עלי להשהותה י"ב חודש ולא אלא בלא כתובה וזה כדברי ר"ת כמ"ש בתוספותיו וכתב כמו כן בלא פסק מ"ש ברב אלפס דלא קונסין לה גדידה מה שהבליה עמו אלא מפסדת הכל ומהר"ם כתב כרב אלפס. תי"י, ה) [פרשת בלק סימן קלד].

◆

גליון הש"ס

גמ' כלתיה דרב זביד אימרידא. כפרש"י ליע לגו יח הגי' כאן אמרידא: תד"ה אבל בו'. ר"ם דבופיק ובו'. עי' גיטין סד ע"ב תוס' ד"ה הכא (כידה) [גדידה]:

◆

הגהות הב"ח

(א) תד"ה ואינהו כו' ורב נחמן בר רב חסדא כו'. נ"ב פירוש וקאמר דאינהו סברי כרב ששת וכמאן דאמר הלכה אין נמלכין בה קאמר: (ב) ד"ה אבל כו' לא יהבו ליה אחריתא:

◆

מוסף רש"י

האי בורכא. דבר הבדוי מן הלב (שבועות יב:). או: אינו עיקר, לשון בור (חולין פח.).

◆

תוספות רי"ד (המשך)

ואם לא תחפוץ לחזור בה ורוצה הבעל לגרשה ולזכות בכל כתובתה נותן לה גיטא ומפסדת הכל אחת ארוסה ואחת נשואה ואפי' נדה ואפי' חולה וא' שומרת יבם פי' אחת ארוסה שאינה חפצה להנשא מפסדה מאתים וזו שיש לה מן האירוסין בתנאי ב"ד וגם שומרת יבם נמי שאינה רוצה להתייבם היא בכלל מורדת. אר"ח בר יוסף לשמואל נדה בת תשמיש היא א"ל אינו דומה מי שיש לו פת בסלו. אמר רמב"ח כשמכריזין עליה אין מכריזין עליה אלא בבה"כ ובבה"מ. א"ר דיקא נמי דקתני ד' שבתות וא"ז ש"מ: אמר רמב"ח פעמים שולחים לה מב"ד אחת קודם הכרזה ואחת לאחר הכרזה דרש ר"נ בר ר"ח הלכה כרבותינו אמר רבא הא בורכתא פי' דבר יתר הוא שאינו הגון לקונסה מיד בכל כתובתה א"ל רנב"י ומאי בורכתא אנא אמריתה ניהלי' [ומשמיה דגברא רבה אמריתה ניהליה] ומנו ר' חנינא ואיהו רבא במאי סברא כי הא דאיתמר רבא אר"ש הלכה נמלכים בה פי' אין קונסים אותה בכל כתובתה אלא נמלכים בה בכל שבת אולי תתפייס אם לא תתפייס פוחתין לה מכתובתה ז' דינרים יותר לא מתקנים. היכי דמי מורדת אמר אמימר דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה אבל אי אמרה מאוס עלי לא כפינן לה פי' אם שאלו אותה למה את עושה כך אינך חפצה בבעלך והיא תשיב להם בעינא ליה ואי אפשי שיגרשני וזה שאני מורדת בו כדי לצערו וליסרו במרדה זה או אינה מפסדת כתובתה כ"א ז' דינרים בשבת ואם קפץ ונתן לה גט נותן לה כתובתה חוץ מז' דינרים בכל שבת אבל אי אמרה מאוס עלי ואיני חפץ בו כלל יתן לי גיטי איני חוששת מכתובתי לא כייפינן לה לענגה ולעכבה שתפחות כתובתה מעט מעט אלא אם רוצה הבעל נותן לה גיטא ותפסיד כתובתה מיד שהתובעת גירושין ורוצה להפסיד כתובתה צריך להתרות בה ולהודיעה שהיא מפסדת הכתובה אם תחזור הרי טוב ואם לאו נותן לה גיטא ומפסדת כל כתובתה. מר זוטרא אמר כפי' לה אע"ג דאמרה מאיס עלי אולי תחזור ותתפייס הוה עובדא ואכפיי' מר זוטרא ונפק מיני' ר"ח

א) נראה דצ"ל שהוא אחד משמונה מסלע צורי.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones